

EPISTOLE ISTORICE (V)

Virgil Mihailescu-Bîrliba

Historical letters (V)

Abstract: The correspondence with other historians continues to be published, as we did in the previous number of Zargidava journal (**Historical Letters**, I-IV, in vols. XI-XIII, 2011-2014).

There are published letters (15) coming from a well-known researcher – professor Gheorghe Poenaru Bordea – an archaeologist, numismatist and historian of Antiquity.

The respective letters reveal some difficulties of the archaeological researches in the last half of the 20th c., especially regarding the archaeological excavations and the publication of their results.

Keywords: Correspondence, Gheorghe Poenaru Bordea.

După ce în numerele anterioare ale revistei *Zargidava* (**Epistole istorice**, I-IV, în vol. X-XIII/2011-2014) am publicat o parte din corespondența purtată cu mai mulți dintre renumiții istorici ai Antichității, plecați acum într-o lume mai bună, continui și de această dată să fac edite alte documente, care, după cum sper, pot contribui la o mai bună și mai umană cunoaștere a eforturilor și zbucrii prin care trece cercetătorul pentru a ajunge la ceea ce crede el că reprezintă adevărul istoric.

Subliniez faptul că fac cunoscute doar misivele celor plecați dintre noi. De asemenea, mă simt obligat să mărturisesc și faptul că, am exclus unele scrisori convenționale, cum ar fi felicitările, dar și pe cele care par să fi avut o mai mică însemnătate. Am făcut doar unele mici corecturi și completări ale respectivelor misive, legate în primul rând de noile reguli ortografice. Toate acestea au fost evidențiate prin paranteze drepte pentru corecturi, completări și textele ilizibile pentru mine. Nu am exclus limbajul uneori licențios, păstrat în limitele unei decențe minime.

De această dată prezint corespondența purtată cu unul dintre cei mai mari numismați români, care ne-a părăsit nu demult, Gheorghe Poenaru Bordea, de a cărui prietenie, sprijin și prețuire m-am bucurat continuu, ceea ce explică în bună măsură tonul intim, glumeț și ușor argotic al misivelor sale.

V. GHEORGHE POENARU BORDEA

(28. 06.1937 – 13. 05. 2004)

Născut la București, unde și-a făcut și studiile (Liceul „Mihai Viteazu” și Facultatea de istorie a Universitatea București), Gheorghe Poenaru Bordea s-a făcut remarcat încă din anii studenției, când s-a bucurat de îndrumarea unor mari dascăli (D.M. Pippidi, D. Tudor, Em. Condurachi ș.a.); după terminarea studiilor (1959), deși ar fi fost îndreptățit să ocupe un post universitar, i s-a reproșat originea sa „nesănătoasă” și a fost „repartizat” la o școală sătească. Provenea dintr-o familie de mici nobili, cu multă implicare în istoria României – pașoptiști și luptători pentru Marea Unire. Cariera sa științifică a început la muzeul din Constanța și a continuat în cadrul Institutului de Arheologie din București, unde va rămâne până la sfârșitul vieții, timp de peste 40 de ani.

În institutul bucureștean cariera sa a atins gradele cel mai înalte, până la cercetător științific gr. I, șef al Cabinetului Numismatic și director adjunct al prestigioasei instituții.

Și-a susținut teza de doctorat în anul 1978 (**Viața economică în Pontul Stîng în lumina izvoarelor arheologice și numismatice**), sub conducerea Acad. Em. Condurachi. A participat la numeroase săpături arheologice (Histria, Tomis, Adamclisi, Romula, Sucidava, Arutela-Bivolari etc.) și a publicat importante studii numismatice și arheologice; printre ultimele notăm remarcabila sa contribuție la tratatul de **Istorie a Românilor**¹. A susținut cursuri și seminarii la Universitatea din București, ca și în mai multe centre universitare din străinătate (Padova, Lecce, Universitatea Paris-Sorbonne, Istituto Italiano di Numismatica și École Pratique des Hautes Études), fiind, în același timp, și conducător de doctorat.

Cu multă generozitate a cheltuit mult timp și energie pentru bunul mers al Societății Numismatice Române (vicepreședinte), dar și pentru apariția publicațiilor de specialitate, *Studii și Cercetări de Numismatică* și *Buletinul Societății Numismatice Române* (la ambele, redactor responsabil adjunct), apărute sub egida Academiei Române.

S-a bucurat de o largă recunoaștere științifică, atât în România (laureat al premiului „Vasile Pârvan” al Academiei Române), cât și peste

¹ Gh. Poenaru Bordea, **Emisiunile monetare**, în M. Petrescu-Dîmbovița, A. Vulpe (eds.), **Istoria Românilor**, I, București, Editura Enciclopedică, 2001, p. 557-571.

hotare, unde a fost colaborator al publicațiilor *Numismatic Literature* (New York) și *Coin Hoards* (Londra), coautor al volumului *An Inventory of Greek Coin Hoards* (1973), precum și raportor la congresele mondiale de numismatică de la Berna (1979) și Londra (1976); drept urmare a fost ales membru al Royal Numismatic Society (Londra) și membru de onoare la Societatea Numismatică Română și la Societatea Numismatică Croată.

1.

București, 18 IX 1967

Dragă Virgile,

În primele rânduri ale acestei epistole, cu care-ți sunt dator de prea multă vreme, nu pot decât, pentru a-mi scuza întârzierea, care începea să semene a neam-prostie sau chiar mai abitir decât atât, să-ți dau vestea venirii pe lume a fiului No 2, pe nume Radu, pe 7 septembrie.

Dacă ce am obținut de la Dnii Mitrea² și Preda³ ți-a fost util⁴, sunt pe deplin mulțumit. Ce-au vrut exact mi-e greu și mie să pot pentru ca să știu. Poate verbal am să pot să-ți explic câte ceva...

Dacă mai ai nevoie de ceva de la ei poate e mai bine să-i abordezi direct, căci prin intermediari... ai văzut și tu ce iese.

Tezaurul de la Ghindăoani⁵ mai se află la tine? Ai încercat să afli ce este cu Ghindăoani II? Căci pe Artimon⁶, așa cum căzusem de altfel de acord, mai demult, [...], chiar dacă s-a ajuns M(uzeograf) P(rincipal) la Suceava! – inserează siglele, completează pentru circumstanță parantezele și pune totul în locul... o notă am intenția să fac, eventual să facem, dacă aduci și Ghindăoani II. Vezi ce faci! Scrie-mi.

Problema doctorat. Am vorbit cu dl prof. D. Tudor⁷, care n-are absolut nimic împotriva. Trebuie să vorbești cu el în prealabil și el te „prezintă” lui B. Mitrea. Caută să-ți formulezi câteva subiecte de bază și de rezervă. Pentru moment măcar, nu se știe o dată precisă la care ar avea loc examenul. Totuși, luările de contact sunt de făcut până la sfârșitul lunii, eventual începutul lui octombrie.

Îmi scriai de niște informații pentru cronica dlui Mitrea⁸. Este exact momentul

² Vezi V. Mihailescu-Bîrliba, *Epistole istorice (I)*, în *Zargidava. Revistă de istorie*, 10, Bacău, 2011, p. 174-182 și *Epistole istorice (II)*, în *Zargidava. Revista de istorie*, 11, Bacău, 2012, p. 291-304.

³ Prof.dr. Constantin Preda (1925-2008), bine cunoscut arheolog și numismat.

⁴ Împrumutarea unor cărți de specialitate la Piatra Neamț.

⁵ Gh. Poenaru Bordea, V. Mihailescu-Bîrliba și Al. Artimon, **Un mic tezaur de denari romani imperiali descoperit la Ghindăoani (jud. Neamț)**, în *SCIV*, 19, 1968, 4, p. 597-611.

⁶ Dr. Alexandru Artimon (1939-2008), arheolog și istoric medievalist.

⁷ Prof.dr.doc. Dumitru Tudor (1908-1982), bine cunoscut arheolog și istoric.

⁸ Informațiile erau destinate a fi inserate în **Cronica** descoperirilor monetare susținută aproape o jumătate de veac de către prof. B. Mitrea în revistele *Dacia* și *Studii și Cercetări de istorie veche (și arheologie)*.

potrivit. Dsa pregătește chiar acum cronică și le va primi cu plăcere. Cum ai nevoie acum de asta, e cazul să apeși pe accelerator. Le aștept și eu cu multă curiozitate.

Dacă informațiile mele sunt exacte, *SCN*⁹ IV are oarecare șanse să intre la tipar până la sfârșitul anului, poate ceva mai devreme.

N-ar fi rău să aduci poze după crucea de la Bâtcă¹⁰, să ne interesăm de bibliografia ce s-ar putea obține, mă gândesc că la prof. Barnea¹¹.

Aștept urgent răspunsul tău (cu informații pentru cronică, dacă se poate și Ghindăoani II, ultimele nu pt. Mitrea) și, pe curând, prezența ta în Urbe,

Cu drag,
(ss) Poe

P.S. Complimente alor tăi.

2.

Onorat domnule Virgil,

Scrisoarea pe care am primit-o acum câteva clipe de la tine m-a bucurat foarte mult. Puteam s-o fi primit ceva mai devreme, însă abia azi m-am prezentat la slujbă: după ce concediul meu a fost întrerupt o perioadă cu ocazia vizitei lui F. Sartori¹² de la Univ. din Padova, am înțeles totuși să-l execut integral.

Monedele de la milițian revin în mod clar muzeului vostru. E nevoie pentru asta, am vorbit și cu domnul B. Mitrea, de o adresa oficială prin care ne faceți cunoscută existența monedelor și în care îmi trebuie numele milițianului. Pe baza ei vom interveni noi la înștiințarea, eventual cererea voastră de sprijin, la Direcția Generală a Miliției, care va face, nădăjduiesc, cele convenite ca monedele să ajungă în posesia muzeului din Piatra Neamț. O intervenție similară am de făcut în legătură cu descoperirea monetară de la Tărtărești, r. Adjud. Sper că ambele vor da rezultate.

Îți sunt foarte recunoscător pentru mutarea pe Academiei a unui Antoninus Pius la M. Aurelius. Sunt convins că ai dreptate.

Cred că ce-mi scrii despre cele patru monede nou descoperite îmi va fi de ajuns mai mult că avem și pozele, pentru a încerca, sau la două din ele a definitiva, trimerile la *RIC*¹³.

Cum *SCIV*¹⁴ 1, 1968 a plecat sau pleacă zilele astea la tipar, împreună cu articolul Poenaru – Gramatopol¹⁵ care, din vina redacției, n-a mai intrat în *SCIV* 4, 1967, nu ne rămâne decât să facem treaba până la intrarea la tipar a lui *SCIV* 2, 1968, probabil ianuarie. Voi afla precis data și sunt convins că până atunci ne mai vedem și mai

⁹ *Studii și cercetări de numismatică*, Editura Academiei Române, București.

¹⁰ În stațiune antică de la Bâtcă Doamnei (Piatra Neamț) au fost găsite în nivelul feudal mai multe engolpioane.

¹¹ Prof.dr.doc. Ion Barnea (1913-2004), cunoscut arheolog și medievist.

¹² Prof.dr. Franco Sartori (Universitatea din Padova), vezi V. Mihăilescu-Bîrliba, **Epistole istorice (III)**, în *Zargidava. Revista de istorie*, 12, Bacău, 2013, p. 238-250.

¹³ Catalogul de identificare a monedelor romane imperiale: **Roman Imperial Coinage**, London.

¹⁴ *Studii și cercetări de istorie veche*, București, Editura Academiei Române.

¹⁵ Mihai Gramatopol (1937-1998), istoric al Antichității.

vorbim.

Ori în ș'ce caz (cum ar zice Iorga nu'ș ce cutare...) vezi că poziția mea este să pregătim studiul, chiar dacă săpăm sau în viitor acolo. În privința unei viitoare săpături e aproape sigur că fonduri de la Institut nu vom putea obține. Ce ai tu, sigur că la cum vei putea avea, îmi închipui că la primăvară, circa 1000 lei, va fi totul, însă va fi suficient. Cu 500 și pe timp rău mai ales e riscant să începem. Deci, vom trăi și vom vedea în primăvară sau mai spre toamnă eventual, după cum vei putea tu. Eu aș înclina să facem treaba mai spre toamnă, până în aprilie având mult de furcă cu doctoratul, iar în vară având Bivolarii, Romula și mai știu eu ce încă.

Dacă vom avea șansa să pice un mare tezaur, ceea ce la starea de conservare a pieselor și la uzura lor nu mi se pare prea probabil, studiul nostru va fi un mic aperitiv. Dacă vor ieși doar încă câteva monede sau nu prea multe, vom avea de servit un mic desert. Oricum studiul va exista, sper că și publicat în prima jumătate a anului ce vine.

SCN IV e iar încotăpenit pe la editură, deși totul părea lămurit. Pentru SCN V încă nimic, iar volumul IV este încheiat. O să ne mai sfătuim ce se poate face cu studiile tale. Bacăul nu mișcă?

Admiterea la doctorat va avea loc foarte târziu și încă nu s-a fixat. Așa mi s-a spus acolo acum cca. 2 săptămâni când am dus dosarul lui Popeea¹⁶, un alt colaborator apropiat al meu și prieten mai bătrân. Mă voi interesa, dar nu cred să existe vreo șansă ca dosarul tău să nu fi fost primit.

Mircea Babeș¹⁷ se pare că e plecat prin țară cu o cehoaică. Nu știu nici când a plecat, nici când se întoarce. Am să te țin la curent.

Ți-am făcut rost de monografia Hăbășești¹⁸ pe care am să ți-o dau când vii în București. Nu uita te rog să-mi aduci **Late Roman Bronze Coinage**¹⁹ și să-i scrii omului²⁰ să-ți mai trimită una (e vorba de Kent, Hill, Carson presupun și nu de versiunea veche a lui Goodacre) de care avem nevoie la Cabinet.

În așteptarea răspunsului ori a venirii tale,
Cu stimă, (ss) Poe

3.

Paris, 4 VII 1972

Dragă Virgile,

Am primit cu multă plăcere scrisoarea ta și corectura recenziei²¹ pentru *Memoria*

¹⁶ Alexandru Popeea, colecționar și numismat constănțean.

¹⁷ Prof.univ.dr. Mircea Babeș, cunoscut arheolog roman.

¹⁸ **Hăbășești, monografie arheologică**, București, Editura Academiei R.P.R., 1954.

¹⁹ **Late Roman Bronze Coinage A.D. 324-498. Part I:** P.V. Hill, J.P.C. Kent, **The Bronze Coinage of the House of Constantine A.D. 324-346. Part II:** R.A.G. Carson, J.P.C. Kent, **Bronze Roman Imperial Coinage of the Later Empire A.D. 346-498**, London, 1965.

²⁰ John G. Nandriș, arheolog, profesor la universitatea din Londra, îmi trimisese catalogul respectiv, în schimbul monografiei Hăbășești.

²¹ Gh. Poenaru Bordea, recenzie la Giovanni Gorini, **Ripostiglio del V sec. da Trecenta-Rovigo, Padusa**, în *Memoria Antiquitatis*, II, 1970, p. 585-587.

Antiquitatis, II, pe care ți-o restitui, cu mulțumiri. Cum nu sunt sigur că am eliminat chiar toate erorile, am să te rog să mai recitești și tu odată povestea.

În ce privește schimburile cu Franța, am impresia că sunt pe cale să aranjez problema pentru *Revue Numismatique*²² și poate și pentru *B.S.N.F.*²³, dar nu pot să-ți promit nimic. Am de pe acum un număr de extrase și de cărți, unele primite, altele cumpărate și voi mai cumpăra, pe care le vei folosi și tu la întoarcerea mea.

Pentru teza mea nu cred că voi face prea mare lucru, pentru că sunt acum înfundat până în gât în cataloagele și listele caselor de vânzare monede, în care găsesc un material extrem de bogat pentru *corpus* și pe care e bine să le parcurg aici, căci nu există la noi. Ai mei nu au nevoie de absolut nimic; ești foarte drăguț că te-ai gândit la ei. Mă gândesc și eu des la tine și la familia ta; te rog să transmiți complimente din partea-mi și sărutări dlui junior. Am vizitat multe monumente, biserici, castele în Paris și în împrejurimi, despre care îți voi povesti cu dichis la întoarcere. Dacă ai nevoie de ceva anume nu ezita să-mi scrii căci aranjăm noi.

Cu drag, (ss) Poe

4.

27-X-1975

Dragă Virgile,

Te rog să mă ierți că n-am reușit să te servesc cu mai multă promptitudine. Abia azi am găsit răgazul să mă uit pe scrisoarea ta și să caut banii cu pricina. Îl las să mai dospească pe cel cu legendă greacă, dar pentru ceilalți, iată cum stau lucrurile:

ANTONINVS AVG PIVS PP/TR POT COS III – (indescifrabil). *BMC*, IV, p. 37, nr. 243, anii 140-144; Hill, nr. 279-282, emis. 12, anul 140²⁴.

ANTONINVS AVG PIVS PP TRP COS III/TRANQVILLITAS AVG. *BMC*, IV, p. 38, nr. 251, anii 140-144; Hill, 500, Quinquennalia (III), anul 142.

Nădăjduiesc că răspunsul meu te va mulțumi. Din cele de mai sus ai dedus desigur că am cartea lui Ph.V. Hill, *The Dating and Arrangement of the Undated Coins of Rome A.D. 98-148*, Londra, 1970, foarte importantă (mai ales pentru tine, dar cine știe, poate o vom folosi și împreună la vreo colaborare à la Ghindăoani).

Că veni vorba, te-am propus colaborator la „Marele dicționar enciclopedic al României”²⁵ pentru tezaurile moldovenești, din care am inclus în glosar cantități industriale. E vorba de un ciubuc substanțial. Sper că nu vei da înapoi. În cel privește pe dl Mitrea, n-a venit încă momentul să afle. Așa că: STRICT SECRET ! Vezi să nu te scapi cumva.

²² Datorită eforturilor lui Gh. Poenaru Bordea au fost realizate schimburi între publicațiile muzeului din Piatra Neamț, continuate și de către Institutul de Arheologie din Iași, cu prestigioasa *Revue Numismatique*.

²³ Schimbul cu *Bulletin de la Société Française de Numismatique* nu s-a realizat.

²⁴ *BMC*, prescurtare pentru catalogul H. Mattingly, *Coins of the Roman Empire in the British Museum*, I-V, London, 1923-1950; Hill, prescurtare pentru Ph.V. Hill, *The Dating and Arrangement of the Undated Coins of Rome A.D. 98-148*, London, 1970.

²⁵ Care a rămas în stadiul de proiect, fără a se mai materializa.

5.

13 V 1976

Dragă Virgile,

Îți restituți fișele cu datele din *MBC*, pentru fiecare monedă în parte, pe care le însoțesc de următoarele precizări: nr. 1 pe rv. *BMC* zice Vespasian, dar nu contează, căci nu dai descriere. nr. 2 sunt 2 spice, dar nu este esențial. nr. 4 este sigur vorba de COS III și nu de III, cum apare la tine. N-am avut Strack²⁶, ca să completez trimiterea, dar merge și fără, fiind suficientă trimiterea la notă *BMC*. nr. 5 are subvariante în *BMC*, pe care doar cu moneda în față le poți preciza. Există și cu FAVSTINAE, dar e altă găscă-n altă traistă! nr. 6 imi pare o variantă și față de *BMC*. nr. 7 IMP III? nu merge deloc! verifică-l cu atenție. nr. 12 permite precizarea după cum steaua este în dr. sau în stânga. Dacă vezi moneda.

Sper că odată în posesia acestor date îți vei putea încheia rapid studiul, pe care-l așteptăm cu mult interes.

BSFN este acum complet pe încă cinci ani, 1971-1975, căci am primit de câteva zile și indicele. Aștept să-l iei la legat. Când mai vii în București, poate am să-ți mai dau câte ceva de recenzat.

În ce privește postul²⁷, lucrurile evoluează spre soluția M. Cărciumaru, care a fost cercetător la noi și care poate reveni fără concurs, din momentul în care locul a devenit liber. Ai răbdare, știu că nu-i ușor, căci poate se ivește vreo altă posibilitate, în altă parte.

Ai mei bine, sănătoși, nădăjduiesc că și ai tăi ibidem.

Sărutări ție și alor tăi, (ss) Poe

6.

București, 27 V 1976

Dragă Virgile,

Așa cum ne-am înțeles ieri la telefon îți trimit o fișă „tipic” pentru *Enciclopedia României*.

În general este bine să nu depășești 5 rânduri, dacă ai cazuri unde totul se poate spune în 3-4 r. cu atât mai bine. Pentru tezaurele importante poți merge până la 10 r., la fel și pentru localitățile cu mai multe tezaure. În mod excepțional poți sălta puțin peste, dar bine ar fi să nu devină excepția, regulă.

Cu drag (ss) Poe

7.

București, 10 VI 1976

²⁶ P.I. Strack, *Untersuchungen zur römischen Reichsprägung des zweiten Jahrhunderts*, I-III, Stuttgart, 1931-1937.

²⁷ Eram interesat să concurez pentru un post la Institutul de Arheologie din București.

Dragă Virgile,

Am răgazul să-ți scriu tot din București, căci s-a amânat începerea săpăturilor la Romula pentru luni, din cauza timpului nefavorabil. Ordin de la dl colonel Vlădescu²⁸, care ar fi trebuit să fie acolo de luni sau marți.

Dna Tomescu²⁹ a fost ieri la noi și i-am predat fișele tale. Cum între timp șefii *Enciclopediei României*, doreau patru exemplare fișa, colega noastră, amabilă s-a mulțumit cu două exemplare la ale tale, primind doar unul de la mine și dl Preda³⁰. A predat și Mariana³¹ ieri, dl Mitrea³², puia întâi, le dăduse mai de mult.

Exemplarul trei de la tezaurele tale rămâne la mine în vederea unei verificări a ce rămâne, după ce va fi văzut de diverși șefi din Editură, ca text definitiv, ca nu cumva să iasă prea mari năzbâtii. Stau eu la pândă și tocmeală, căci ție îți va fi mai greu s-o faci din Piatra.

Am introdus și Bacău, Bicz, Brăești. Știam de toate dar nu le inclusesem, pentru că am evitat tezaurele cu locul de descoperire aproximativ cunoscut (Bacău, împrejurimi), pe cele cu compoziție suspectă (gen Bicz, la care de altfel după tezaur am introdus, cu de la mine putere un semn de întrebare între paranteze) și pe cele prea de tot incomplete (Brăești). Cum tu le-ai făcut și dna Tomescu le-a primit este O.K.!

Tezaurele de la Ciolpani și respective Crăiniceni sunt prevăzute în listă la Horodiștea, fostul sat Crăiniceni, com. Păltiniș, jud. Botoșani și respectiv Runcu, fost sat Ciolpani, oraș Buhuși, jud. Bacău. Îți restitui fișele pentru volumele viitoare cu **H și R!**

Cu introducerea celor trei tezaure de la tine, menționate mai sus, avem cu totul mai bine de 100 de poziții tezaure – localități, exact 105. Tezaure efective sunt mult mai multe pentru că Adamclisi – 2, Alba Iulia – 5,... București – 9, Corabia, fostul sat Celeiu – 13 ! Asta pentru a da câteva exemple din cele mai importante. Dacă toate tezaurele, acolo unde erau mai multe, prevăzute, au fost prinse efectiv în fișe (n-am putut controla tot, din păcate), fiind 15 localități în această situație, aş estima numărul de tezaure la circa 140. Ce zici? Cred că nu este rău deloc și că sunt bune șanse ca numismatica să fie reprezentată cam la fel de bine ca arheologie în ansamblu, deci jucăm tare!

Concentrează-te la *SCN*, că și eu fac tot asta, chiar dacă plec la Romula. Mult succes, (ss) Poe

P. S. Sărutări de mâini, salutări și un pupic băieților, ca să fie ceva pentru toți din familie.

8.

București, 25 VI 1976

²⁸ Dr. Cristian Vlădescu, arheolog, colonel la Muzeul Militar Central.

²⁹ Emilia Tomescu, redactor la Editura Științifică și Enciclopedică.

³⁰ Prof.dr. Constantin Preda, vezi nota 2.

³¹ Mariana Chițescu (1934-1982), numismată la Institutul de Arheologie București.

³² Prof.dr.doc. Bucur Mitrea, vezi nota 3.

Dragă Virgile,

Întors aseară de la Romula, am avut plăcerea să găsesc azi dimineață la Institut articolul tău. A fost înregistrat imediat; după ce l-am citit, așa de curiozitate și ți-am dres ceva de tip... ca că... Rezumatul francez are nevoie de serioase ciocăniri suplimentare, ca să devină inteligibil și mă angajez să-l pun la punct, ceea ce, în treacăt fie zis, am făcut și cu rezumatul de la Tracologie³³. Bagi seama, în consecință, că-mi ești dator vândut.

În legătură cu CNBARSR³⁴ nu mai știu nimic nou. Sîmbătă 12, înaintea plecării, l-am căutat pe dl Iliescu³⁵, dar nu l-am găsit, căci tocmai se deparazitase pe acolo. Cum aflu ceva te anunț³⁶.

În ce privește recenziile, le așteptăm. Dacă mai faci ceva nu e rău, pentru că admitînd că n-ar mai fi loc la noi, se poate lesne vira la BSNR, unde tot de ai noștri dă.

Urîndu-ți succes deplin la săpăturile de la Braniște, te pup și te rog să transmiți întregii tale familii multă sănătate,

Cu drag, (ss) Poe

9.

București, 23 I 1979

Dragă Virgile,

Îți mulțumesc din suflet pentru *Carpica X* și pentru fotografiile de la Bacău, foarte prețioase pentru mine. Măine le expediez la Londra.

SCN VII are bune șanse să apară până la Congresul [Internațional de Numismatică, 1979] de la Berna, deși n-au mișcat încă nimic și manuscrisul se află la Editură, nu la tipar, unde i-ar fi locul în acest moment.

Pentru Marele Enciclopedic Român îți trimit comanda Editurii pe care te rog s-o semnezi pe ambele exemplare și s-o reexpediezi la mine.

Cele mai bune urări pentru tine și ai tăi,

Poe

10.

București, 10 X 1982

Dragă Virgile,

Cum dl Ioniță³⁷ a plecat din București fără să mă mai caute, iată prin Poștă (remarci P mare) răspunsurile mele.

1. Te rog să expediezi cât mai urgent posibil articolul pentru BSNR – omagiu Condurachi³⁸. Până acum sunt relative puține articole dar vor veni din străinătate: Callu,

³³ Congresul Internațional de Tracologie, București, 1976.

³⁴ Cabinetul Numismatic al Bibliotecii Academiei a Republicii Socialiste România.

³⁵ Octavian Iliescu (1919-2009), bine cunoscut numismat român.

³⁶ Agreat de către O. Iliescu, doream să concurez pentru un post la CNBARSR.

³⁷ Dr. Ion Ioniță, cunoscut arheolog român.

³⁸ Acad. Emil Condurachi (1912-1987), bine cunoscut arheolog și istoric al Antichității.

Metcalf, Bernareggi, Iurukova, Schönert-Geiss³⁹ ...

2. La dicționarul de numismatică⁴⁰ se lucrează și se va publica.

3. Sănătos; familia tot așa.

4. *SCN*, VIII s-a citit în Editură, cam anevoie și cam îndelung. Nu are probleme și va intra. *SCN*, IX (sau VIII, bucata doua, după socoteala inițială) se va preda în curând.

5. Felicitări pentru necrologul regretatului profesor Tudor⁴¹. Am scris și eu unul care va apare în *SCIVA*, 3, ce acuză o ușoară întârziere.

6. Cu *RIC* VI și VII lucrez eu pentru *BSNR* și moneda Sucidava, pe care le-am împrumutat de la Muzeul din Corabia.

Cu cele mai calde urări pentru tine și familia ta,

Cu drag, (ss) Poe

11.

București, 11.11.1982

Dragă Virgile,

Nu de mult ți-am răspuns scris la întrebările tale (tot scrise) pe care mi le-a adus dl Ioniță (John). Urgentă este contribuția pentru *BSNR*, *Hommage Condurachi*. Dacă ai ceva pentru Dicționar [de numismatică] nu este rău să-mi expediezi.

Îți trimit declarația pentru drepturi de autor *SCN*, 8, care intră la tipar. Din păcate nu avem posibilitatea să onorăm munca tuturor colaboratorilor decât moral și nu cu ceva bănișori sau pitășei cum se zice pe la voi. Așa stand lucrurile îi plătim pe cei din comitet [de redacție] și asimilați acestora, ca tine. Îmi pare rău pentru dl Spinei⁴², pe care-l prețuiesc foarte mult. În ce te privește, poți să-i spui sau să o taci; îi vom spune noi. Declarația ta o retrimiți cât de repede cu semnături și ștampile⁴³. Nu este nevoie să scrii titlul contribuției, %, pagini ori altceva.

Din noianul de manifestări de fine de an, mai mult sau mai puțin științifice, îmi permit să nu merg decât la Constanța. Poate ne vedem acolo. Dacă nu... nu!

S-a bătut medalia „Vasile Pârvan”, care se va vinde începând de săptămâna viitoare cu circa 120 lei sau cam atât! Poți să-i faci puțină propagandă la Secția SNR⁴⁴.

³⁹ Jean-Pierre Callu (Paris), William Metcalf (Yale), Ernesto Bernareggi, 1917-1984 (Milano), Yordanka Yurukova, 1936-2012 (Sofia), Elisabeth Edith Schönert-Geiss, 1933-2012 (Berlin) – renumiți numismați.

⁴⁰ În acei ani se intenționa elaborarea unui dicționar de numismatică, sub redacția lui C. Preda, care, din păcate, nu a depășit faza de proiect.

⁴¹ V. Mihăilescu-Bîrliba, **Dumitru Tudor**, în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Iași*, 19, 1982, p. 925-926.

⁴² Prof.dr. Victor Spinei, membru corespondent al Academiei Române.

⁴³ În acei ani, pentru orice lucrare publicată se cerea o adeverință în care să se arate că aceasta nu a făcut parte din planul de cercetare și nu a utilizat infrastructura instituției, înregistrată și apoi semnată de către director.

⁴⁴ La Iași funcționa o secție a Societății Numismatice Române, la care autorul acestor note a fost președinte (1980-1997).

La fel pentru viitorul *SCN*, pentru care mă gândesc la înscrieri cu plată (rotunjită și restituibilă parțial) anticipat. Crezi că merge?

Toate urările de bine ție și alor tăi,
Cu drag, (ss) Poe

12.

București, 16 VII 1985

Dragă Virgile,

De mai multă vreme tot stau să-ți scriu ca să-ți mulțumesc pentru cartea poștală pe care ne-ai expedit-o atât de amabil de la Saarbrücken⁴⁵. Acum însă mă simt obligat să o fac pentru că azi dimineață am ridicat cu Sabina [soția] de la poștă pachetul cu bunătăți, pe care bănuiam după aviz că vine de la tine din cauza adresei, nr. 37 în loc de 49, cum este corect, de mulți ani încoace. Îți mulțumesc din toată inima, cafeaua mai ales vine la țanc într-o perioadă de lucru intens, *SCN*, *BSNR*, apoi șantier.

Din păcate n-am să fiu în București când te întorci, căci din pricini independente de voința mea data plecării la săpături s-a amânat. Abia astăzi au plecat Bobo⁴⁶ cu Eugen⁴⁷, iar eu mai stau în Urbe până la 5 august. Se sapă cam până pe 22, eu mă întorc însă câteva zile mai înainte. Sper să-mi povestești totul pe larg când ne vom vedea spre toamnă. Dacă ai ceva important lasă-mi un bilet la Mircea [Babeș] sau la Institut.

Se conturează acum mai clar perspectiva călătoriei mele în Italia la sfârșitul lui octombrie, au dat drumul la forme la Universitate și Academie⁴⁸. Voi conferenția nu numai la Trieste, ci și la Padova, Roma, Lecce și Milano (ENORM!)

Sper că nu ai uitat setea și nevoia noastră imensă de *SNG*⁴⁹ –, care ne pot ajuta enorm când va fi să le edităm pe ale noastre. Dacă există (probabil da) unele care cuprind materiale Histria, Tomis, Callatis, dar și Apollonia, Dyrrhachium de pildă, dă-le prioritate. Sunt convins că vii cu sacul plin de știință și de cărți; inclusiv xerocopii, de care mă voi bucura și eu, căci nu mă îndoiesc niciun moment că șederea ta acolo, se constituie într-un eveniment pentru întreaga suflare numismatică românească.

Urându-ți mult succes pentru ultima perioadă în Germania,
Te sărut cu drag, Poe + ai săi.

13.

București, 20 I 1986

Dragă Virgile,

⁴⁵ În acea vreme mă bucuram de o bursă de studiu DAAD la Institut für Alte Geschichte (Prof.dr. Peter Robert Franke) de la Universitatea din Saarbrücken.

⁴⁶ Dr. Cristian Vlădescu, vezi nota 26.

⁴⁷ Dr. Eugen Nicolae, important numismat român, director adjunct și șef al Cabinetului Numismatic al Institutului de Arheologie din București.

⁴⁸ Institutele din București, Iași sau Cluj-Napoca erau subordonate atât universităților din orașele respective, cât și Academiei de Științe Sociale și Politice.

⁴⁹ *Sylloge Nummorum Graecorum*.

Încep prin a-ți mulțumi pentru extras, cu instructiva ta recenzie la *PACT*⁵⁰, V (din care n-am văzut până acum decât extrase), și pentru scrisoare.

Ca să continui pe linia mulțumirilor, îți sunt foarte recunoscător pentru scrisoarea-invitație primită prin tine de la dl prof. P.R. Franke⁵¹. După îndelungi ezitări i-am scris că va fi mai degrabă 1987 decât 1986, rațiunea fiind Congresul Internațional de Numismatică de la Londra, limitarea (inconsecvent aplicată) numărului călătoriilor în străinătate, necesitatea de a avea o rezervă de c.o. [concediu de odihnă] pentru a putea să-mi tihnească deplasarea în R.F. Germania. Formele, evident, le voi începe cu mult timp înainte, foarte probabil imediat după întoarcerea lui Mircea [Babeș] din Polonia.

Tot în odinea de idei nemțească și tot cu mulțumiri, te asigur că am primit cartea lui Leschhorn⁵², căruia nu i-am scris. O voi face dacă îmi dai adresa. În present o roade Sandra⁵³ cu mult interes și poate face o recenzie. Dacă nu, poate îi face eu.

În ceea ce privește pe italienii noștri, ai salutări de la E. Lo Cascio, G. Gorini, F. Sartori, L. Lazzaro, L. Marchesini, F. Ghinatti (poate și alții)⁵⁴, dar nimic altceva. Evident, îți stă la dispoziție tot ce am adus eu (sau mai este încă pe drum, de nu s-a pierdut) și te asigur că nu este puțin, deși probabil că publicațiile îți sunt deja cunoscute în majoritatea lor.

Volumul IX din *SCN* (de fapt ce a rămas din VIII, cu câteva titluri și câteva recenzii în plus; cam mare față de ceea ce ar vrea Ed. Academiei) a fost predat și în sumar sunt și cele două articole predate de tine cu ani în urmă. Sunt ceva șanse să-l avem în acest an și vom încerca și diferite soiuri de presiuni, bazate ca idee pe Congresul de Numismatică de la Londra, unde sper să ajung. Nu mai am de mult știri și nici circulara II^a nu am primit-o. Regret că nu ai nimic pentru *BSNR*, dar te simt foarte ocupat, așa că prea mult nu cred că am a insista. Asta, evident, nu mă va împiedica să-ți regret absența, așa că poate, închegi, totuși, printre picături, măcar o recenzie, două.

Tot în ce privește *BSNR* poți să-i spui dlui prof. Viorel Butnaru⁵⁵ că mai poate expedia articolul, dar repede. Sper să-l mai putem include în sumar, dacă va fi bun (cum promitea) și să apară în volumul de anul acesta.

Supărarea ta la adresa Craiovei, *ipso facto* și absența ta în acest an, o înțeleg pe deplin, cu atât mai mult cu cât și nouă ne-a decontat cu mare întârziere pentru 1984 și acum suntem încă în așteptarea deconturilor pentru 1985. S-ar putea însă ca în cazul tău banii să se fi rătăcit pe drum.

Cum nu ne-am mai văzut de foarte multă vreme, pot să te întreb și eu ceva: din Germania ai adus ceva *SNG*? Dacă da, n-ar fi rău să aflu. Cam asta ar fi tot.

⁵⁰ V. Mihăilescu-Bîrliba, *PACT*, 5, 1981. *Statistique et Numismatique – Statistics and Numismatics*, Strasbourg, 431 p., în *III*, 22/2, 1985, p. 837-839.

⁵¹ Prof. P.R. Franke, renumit numismat, director în acei ani la Institut für Alte Geschichte (Universitatea din Saarbrücken).

⁵² Prof.dr. Wolfgang Leschhorn, cunoscut numismat și istoric al Antichității.

⁵³ Dr. Alexandra Ștefan, istoric al Antichității.

⁵⁴ Cunoscuți numismați și istorici italieni: Prof.dr. Elio Lo Cascio de la universitățile din Lecce și Roma, iar de la universitatea din Padova, Prof.dr. Giovanni Gorini, Prof.dr. Franco Sartori, Dr. Luciano Lazzaro, Prof.dr. Lino Marchesini, Prof.dr. Franco Ghinatti.

⁵⁵ Dr. Viorel Butnariu, numismat la Institutul de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol” Iași.

În ce mă privește, efortul e momentan axat pe *BSNR*. Familia se află în bună stare (de sănătate, că în rest...). Răzvan [fiul cel mare] a fost pus pe liber cu ocazia de reducere de personal.

Te sărut și îți salut pe ai tăi, așteptând clipa plăcută când vom bea o cafea împreună, evident naturală (cu condiția să mai fie) și numismatică, (ss) Poe

14.

București, 15 III 2000

Dragă Virgile,

Am reușit să închei treaba la contribuția noastră pentru *Omagiul P. Alexandrescu*⁵⁶. Astăzi îl dau pe tot la puricat lui Al. Avram⁵⁷, după care se va procesa în formă definitivă. Din câte știu predarea volumului către Editură se va produce cândva pe la mijlocul lui aprilie.

Cum textul inițial a mai suferit unele modificări, adăugiri, prescurtări, note, prezentarea catalogului, și, ici-colo, schimbări de frazeologie, necesare în procesul traducerii în franceză, m-am gândit că nu e rău să-ți trimit o copie ca să vezi ce a ieșit.

Cu nădejdea că nu vei prea trist și nici din cale afară de dezamăgit de rezultatul contribuției mele și a unor broderii și completări pe canavasul inițial, pe care l-am respectat cu fidelitate,

Te salut și te sărut pe tine și ai tăi (ss) Poe

15.

[București, aprilie 2002 ?]

Sfintele Paști cu sănătate și bucurii alături de ai tăi !

Ai mei sunt bine sau aproape bine în ce mă privește și așteptăm un nou nepoțel sau chiar o nepoțică, în curând de la Radu [fiul cel mic].

Mulțumesc pentru aprecierile la adresa paginilor din *Istoria Românilor* I⁵⁸ pe care cu greu am reușit să le scriu⁵⁹. În prezent lucrez încă (?) la Murighiol⁶⁰ pentru tomul I din monografia arheologică și am satisfacția că finalmente a apărut *BSNR* 1996-1997 (2000! dacă nerușinarea Academică mai are vreo limită). Stă să apară și volumul al doilea Chișinău⁶¹. Impresia mea că ai tu diverse necazuri, dar sper să supraviețuim și

⁵⁶ V. Mihailescu-Bîrlița, Gh. Poenaru Bordea, *Quelques monnaies récemment découvertes à Istros*, în A. Avram și M. Babeș (eds.), *Civilisation grecque et cultures antiques périphériques, Hommage à Petre Alexandrescu à son 70e anniversaire*, Bucarest, Editura Enciclopedică, 2000, p.303-319.

⁵⁷ Prof. Dr. Alexandru Avram (Univ. Le Mans), bine cunoscut arheolog și istoric al Epocii Clasice.

⁵⁸ Vezi nota 1.

⁵⁹ Necruțătoarea boala de care suferea evoluase tot mai mult.

⁶⁰ Gh. Poenaru Bordea, VI. *Monedele*, în Al. Suceveanu, M. Zahariade, Fl. Topoleanu, Gh. Poenaru-Bordea, *Halmyris. I. Monografie arheologică*, Cluj-Napoca, Editura Nereamia Napocae, 2003

⁶¹ **Simpozion de Numismatică. Organizat în memoria martirilor căzuți la Valea**

chiar să mai facem câte ceva în viitor.

Cu mult drag, (ss) Poe
și toate urările de bine pentru toți ai tăi.

Lista figurilor

Fig. 1-3. Scrisoare de la prof. Gheorghe Poenaru Bordea/A letter from prof. Gheorghe Poenaru Bordea.

BIBLIOTHÈQUE NATIONALE

CABINET DES MÉDAILLES

58, Rue Richelieu — PARIS 2^e
742-02-51Paris, 4 v° 1872.

dragă dragile.

Am primit cu multa plăcere scrisoarea ta și conacțiunea recezoarei
pentru decursa antiquitativa, și, pe care îți-o restituie, cu multămărire, cum
am stat sășu că am eliminat dintr-o dată scrisoarea, cum să te rog să mai
scitești și tu celălalt poroc.

În ce privește voluntarului cu Franța, am impresia că sicut pe cele să
arangez problema pentru Revue Historique și poate și pentru B.S.F.N., dar nu
pot să-ți fi promis nimic. Am să se scrie un număr de cărți și
de cărți, unele primite, altele înscrisoare și voi mai înscrisoare, pe care le să
plăci și tu la întărire mea.

Ce înțelegi tuă sau cum să-ți scrie prea mare lucru, pentru că sicut acum
împunat să-ți să în catalogele și listele celor de stăruie emonede, în
care sășu am materialul celălalt de bogat pentru decursa și pe care e bine să
le scrie să-ți, cum să scrie la noi. Mi mi: sau am scrisoare de absolut
amare, să scrie dragă, să te să scrie la să. Mi scrie să și cu din la Hinc
și la familia ta; te rog să transmită: complimente din partea mi și scrie
să scrie. Am să scrie multe momente, să scrie, castile și țările și în
impresionăm, după care îți voi scrie sau scrie la întărire, dacă mi
scrie de care acum sau să scrie să mi scrie să scrie să scrie mi.
Cu drag, pe

București, 20 I 1986

Bună Virgule,

Încep prin ați salutăm pentru expres, cu
instrucția la adreșare la PACT, 5 (din care e un
vâzcut prin acum deșt expres), și pentru terose.

Ca să continui pe linia de înțelegere, îți sunt
foarte recunoscător pentru servarea - invitație prin
prin linie de la dr. prof. P.R. Franke. După îndelung
eștina i-am scris că va fi ocazia de după 1987 deșt
1986, cațunee prin Congresul Internațional de
Numismatice de la Londra, limitarea (măsură-
vent aplicată) minimului calitatelor în străinătate,
necesitate de a avea o rezervă de C.O. pentru a
putea să - ai tehnice deplasare în R.F. Germanie
rețele, unde, te vei începe cu mult timp în
te, poate probabil imediat după întoarcerea lui
lucru din Polonia.

Tot în ordinea de idei acuminate și tot cu mult
măi, te asigur că sau promit cătu la servarea,
cămăi sau i-am scris. O voi face data în dar adreșă.
În prezent o vade sămbra cu mult mătăs și pot
face o rezervă. Dacă nu, poate ii face eu.

București, 15 VI 2000

Dragă Virgile,

Am reușit să realizez treaba la contribuția noastră pentru Imaginul P. Alexandrescu - Astăzi și dau pe bot la parcat din H. Aradului, după care se va prezenta în formă definitivă. Oricâtă atenție prezenta volumului către Editură se va produce cîndva pe la mijlocul lui aprilie.

Cum textul inițial a mai suferit unele modificări, adăugiri, precizări, note, prezența catalogului, și, rîi - cole, acronimii de fiziologice, necesare în procesul traduceri în franceză, m-am gândit că nu e rău să-ți trimis o copie ca să vezi ce a reușit.

Ca sădețea că nu vei fi prea trist și nici din cauză săfără de dezamăgiri de rezultată contribuției mele și a unor broderii și completări pe conștientul meu, pe care s-au respectat cu fidelitate. Te salut și te salut pe tine și ai tăi. ~~Te~~